

МОДЕРНІЗАЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ КРАЇН ЄС В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

У теперішній час регулювання і пруденційний нагляд за банківською діяльністю в країнах Європейського Союзу базуються на уніфікованих правилах Базельського комітету з питань банківського нагляду, відомих як «Базель-І», «Базель-ІІ», «Базель-ІІІ». Вони носять всеосяжний характер і включають перелік рекомендацій до ліцензування банківської діяльності, системи критеріїв щодо визначення достатності банківського капіталу, формування резервів на можливі втрати по позиках, ведення бухгалтерського обліку банків за міжнародними стандартами [1].

Наразі в ЄС запроваджуються правила «Базель-ІІІ», які з'явилися як відповідь на світову фінансово-економічну кризу 2008 р. Вони не скасовують попередні угоди, а доповнюють їх, та спрямовані на усунення недоліків існуючих стандартів регулювання. «Базель-ІІІ» акцентує увагу на трьох аспектах банківської діяльності, а саме:

1) Посиленні вимог до якості капіталу та формуванні «антициклічного буферу» капіталу з метою прискорення процесів капіталізації; стримування надшвидкого зростання зовнішніх запозичень банків у фазі економічного зростання; витіснення з ринку слабких банків; послаблення конкуренції та полегшення державного контролю за банківською системою, підвищення стійкості фінансової системи як основи збереження макроекономічної стабільності.

2) Запровадженні коефіцієнту левериджу на рівні 3%, коефіцієнтів ліквідного покриття, чистого стабільного фінансування, що призведе до послаблення ризиків ліквідності, посилення конкуренції за надійні джерела фінансування, зміцнення банківської системи. На макrorівні це має забезпечити зниження ризиків боргової кризи, упередити кризи ліквідності.

3) Реформуванні механізмів гарантування вкладів населення, що посилює конкуренцію на депозитному ринку, розширить і покращить якість ресурсної бази банківських систем. На макроекономічному рівні це має забезпечити підвищення довіри до банківської системи, стримування панічних настроїв серед вкладників, стимулювання процесу заощадження, покращання умов для ефективної роботи механізму трансформації заощадження в інвестиції [2].

«Базель-ІІІ» визначає конкретні строки запровадження розроблених ним новацій, адже нормативи перестають бути лише рекомендаціями, вони стають жорсткими вимогами до банківських установ, невиконання яких передбачає застосування жорстких санкцій з боку регуляторів. Більш того, йде активне лобювання того, щоб правила «Базель-ІІІ» знайшли відображення в законодавстві ЄС [1].

У зв'язку зі вступом у силу нових вимог Базельського Комітету європейські банки вимушені зміцнювати свій капітал і запаси ліквідності. В результаті на базі ЕЦБ було створено єдиний банківський регулятор – Європейський Банківський Союз (ЄБС), що дозволяє послідовно застосовувати єдині банківські правила в країнах-учасниках. Нові процедури прийняття рішень і інструменти допомагають створити більш прозорий, єдиний, безпечний банківський ринок. З 2014 р. під його нагляд поступово перейшло біля 6 тисяч банківських установ Єврозони.

Головною метою Банківського союзу ЄС є забезпечення інтелігентного, сталого, інклюзивного економічного зростання, ефективного функціонування внутрішнього ринку ЄС, сталого й ефективного функціонування банківської системи, забезпечення цінової стабільності. З іншої точки зору, головною метою Банківського союзу є порушення зв'язку між комерційними банками і національною державою, тобто створення таких умов, при яких банки не зможуть накопичувати великі обсяги національного боргу. Мова йде про великі системні банки, банкрутство яких може призвести до суверенного дефолту, і, як наслідок, до дестабілізації банківського сектора зони євро в цілому [3].

Банківський союз ЄС складається з трьох пільсерів: єдиний механізм банківського нагляду (ЄМБН) (2014р.); єдиний механізм роботи з проблемними банками (ЄМРПБ) (2016 р.); програма гарантування вкладів (ПГВ) (2015 р.) [4].

Єдиний механізм банківського нагляду був створений у складі ЄЦБ та органів фінансового контролю держав-членів з метою виконання конкретних наглядових і регуляторних завдань, пов'язаних з фінансовою стабільністю найбільших і найважливіших банків Єврозони. У контексті правового регулювання він базується на «Базель-III», але з деякими більш ефективними підходами до проведення пруденційного нагляду.

Єдиний механізм роботи з проблемними банками функціонує з метою забезпечення ефективного вирішення серйозних фінансових проблем, з якими можуть стикнутися банки. ЄМРПБ має у своєму складі Єдину раду та Єдиний фонд, який формується за кошти внесків країн-членів Банківського союзу на рішення кризових ситуацій. Після створення Єдиної ради країни-члени ЄС на національному рівні створюють Ради для роботи з проблемними банками як незалежні інституції з участю національного ЦБ та Міністерства фінансів) [1].

Третім пільсером Банківського союзу є ПГВ, створена з ініціативи Європейської Комісії, в рамках більш широкого пакету заходів щодо поглиблення економічного і валютного союзу, а також завершення банківського союзу. Вона спирається на систему національних схем гарантування вкладів та гарантує, що всі вклади в розмірі до 100 тис. євро знаходяться під захистом національних ПГВ для всіх країн ЄС. У результаті створена сильна і рівномірна ступінь страхового покриття в зоні євро, що дозволяє знизити вразливість національних ПГВ до значних локальних потрясінь.

Отже, процес адаптації законодавства в сфері банківського регулювання до норм, прийнятих в ЄС, закладає цілу низку ключових напрямів розвитку банківських систем країн ЄС на найближчі роки.

Потрібно зауважити, що транскордонна європейська інтеграція, з одного боку, призводить до консолідації і переплетення національних ринків банківських послуг, появи нових інституційних форм на регіональному та міжнародному рівнях, а з іншого - означає домінування міжнародних інститутів над національними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондаренко Т.Г. Базель III: новые ориентиры для участников банковского рынка./ [Електронний ресурс] Т.Г. Бондаренко, Е.А. Исаева, Т.А. Шаламова. // Нуковедение. – 2014. – №5 (24). – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/bazel-iii-novye-orientiry-dlya-uchastnikov-bankovskogo-rynka>
2. Щодо інтеграції банківської системи України до банківської системи Європейського Союзу. Аналітична записка. [Електронний ресурс]/ І. Клименко, Я. Белінська. – Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/777/>
3. Gros D. Banking Union with a Sovereign Virus: The self-serving regulatory treatment of sovereign debt in the euro area./ [Електронний ресурс] D. Gros – Режим доступу: <https://www.ceps.eu/publications/banking-union-sovereign-virus-self-serving-regulatory-treatment-sovereign-debt-euro>
4. Banking-Union. [Електронний ресурс] – Європейська Комісія. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union_en
5. Роль банківської системи у фінансiалiзацiї економічного розвитку України. / Н.В. Бичкова, І.А. Ломачиснька, А.О. Мумладзе // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2015. – том 20. – вип. 6. – С. 202-206.